

ОСОБЛИВОСТІ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАНЬ
У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС

FEATURES OF LAND USE REVITALIZATION IN THE POST-WAR PERIOD

УДК 332.3:355.01-024.76

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.91-22>**Лазарева О.В.**¹д.е.н., професор,
професор кафедри управління
земельними ресурсами,
Чорноморський національний
університет імені Петра Могили**Мась А.Ю.**²Почесний землевпорядник України,
старший викладач кафедри управління
земельними ресурсами,
Чорноморський національний
університет імені Петра Могили**Сандольська О.Є.**³директор,
ТОВ «Миколаївський
земельно-кадастровий інститут»**Lazarieva Olena**Petro Mohyla Black Sea
National University**Mas Andriy**Petro Mohyla Black Sea
National University**Sandolska Olena**

Mykolaiv Land and Cadastre Institute LLC

У статті визначено важливість та актуальність дослідження поняття ревіталізація. Висвітлені та проаналізовані науковців з точки зору важливості даної проблематики. Представлені важливі етапи процесу ревіталізації. Описано, як здійснюється процес ревіталізації в таких зарубіжних країнах як Велика Британія, Франція, Іспанія, Польща, США, Німеччина та Австрія. Розкриті основні першочергові кроки, що передбачені під час здійснення процесу ревіталізації такі як введення в дію невідкладних заходів для подолання кризових явищ у районах, де є це можливим; необхідність закріплення у законодавчих актах та нормативних документах поняття ревіталізації; узгодження особливостей права власності на об'єкти ревіталізації; забезпечення наявного капіталу, що задіяний у ревіталізаційних процесах; активізація соціально-економічних показників землекористувань, що зазнали деструктивного впливу; поетапна ліквідація негативних наслідків на порушених чи зруйнованих територіях; коригування існуючих бізнес процесів з метою поетапного налагодження виробництва; перетворення зруйнованих територій у місця для втілення різних проектів; підвищення рівня конкурентоспроможності землекористувань, підвищення туристичної привабливості території.

Ключові слова: ревіталізація, землекористування, поствоєнний період, відновлення, реконструкція, оптимізація, конкурентоспроможність.

The article defines the importance and relevance of research on the concept of revitalization. They were highlighted and analyzed by scientists from the point of view of the importance of this issue. It has been established that the term "revitalization" originates from the middle of the 19th century and involves the restoration of abandoned industrial buildings and spaces through their reorganization. It was found that the main stages of the revitalization process are preparation for the revitalization process of the object, its inventory, analysis of the object being revitalized, practical implementation of the project, optimization of the object's promotion, recording of revitalization experience for the purpose of further improvement. The article analyzes the experience of the revitalization process in such foreign countries as Great Britain, France, Spain, Poland, the USA, Germany and Austria. It was concluded that revitalization is a component of effective territorial development and a real estate management tool. It is noted that in Ukraine at the regional level of the oblasts it is expedient to develop a strategy for the revitalization of land uses. The main priority steps envisaged during the implementation of the revitalization process are revealed, such as the introduction of urgent measures to overcome crisis phenomena in areas where this is possible; the need to establish the concept of revitalization in legislative acts and regulatory documents; coordination of the specifics of ownership of revitalization objects; provision of available capital involved in revitalization processes; revitalization of socio-economic indicators of land uses that have undergone a destructive impact; phased elimination of negative consequences on disturbed or destroyed territories; adjustment of existing business processes in order to gradually adjust production; transformation of destroyed territories into places for implementation of various projects; increasing the level of competitiveness of land uses, increasing the tourist attractiveness of the territory. In general, it has been proven that revitalization is an important tool of real estate management today.

Key words: revitalization, land use, post-war period, recovery, reconstruction, optimization, competitiveness.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день процес ревіталізації землекористувань та будівничих/промислових об'єктів дозволяє створити нові робочі місця, отримати прибуток шляхом надання об'єктам нового функціонального призначення. Це в свою чергу дозволяє розвинути бізнес на місцях шляхом трансформації зруйнованих чи порушених територій, відновлення будівель шляхом надання їм продуктивного та нового функціонального призначення.

У період повномасштабної війни в Україні щонайменше 3,5 мільйона українців втратили житло, житловому фонду завдано прямих збитків на суму понад 54 млрд доларів [1]. З початку повномасштабного вторгнення пошкоджено або

зруйновано біля 160 тис одиниць сільськогосподарської техніки, 16 тис одиниць комунального транспорту, 580 адмінбудівель та споруд, 50 ЦНАПів, більше 31 торгових центрів тощо [2].

Тож на порядок денний нині постає питання ревіталізації, що передбачає відновлення та адаптивність інфраструктурних об'єктів та порушених територій.

Відповідно спробуємо розкрити особливості процесу ревіталізації, проаналізувати особливості даного процесу у поствоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині зустрічаються наукові праці, в яких досліджуються особливості ревіталізації територій та об'єктів нерухомого майна. Так, Бойко Л.О. [3, с. 59]

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1050-7118>² ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1140-2817>³ ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8463-2893>

висвітлив рекомендації щодо розвитку агросектору у післявоєнний період, які слід здійснити аграріям. Будзяк О.С. [4, с. 62] окреслила заходи щодо ревіталізації (відновлення) земель залежно від ступеня їхнього порушення. Якінський М.Р. [5, с. 11] дослідив можливості ревіталізації промислових територій міст. Дмитренко А.Ю. та Кузьменко Т.Ю. [6, с. 73] проаналізували вплив розміру міста на функціональне наповнення ревіталізованої промислової забудови. Сич О.А. [7, с. 67] розкрив понятійний апарат програми ревіталізації, а також вказав місце ревіталізації в стратегії міста та регіональних стратегіях розвитку. Бессонова А.В. та Безугла Л.С. [8, с. 51] розглянули теоретичні засади та практичний досвід зарубіжних проєктів з ревіталізації промислових об'єктів. Яценко М.І. [9] розкрив питання, пов'язані з ревіталізацією постпромислових територій. Ковальський В.П. та Абрамович В.С. [10, с. 56-58] обґрунтували актуальність ревіталізації громадського простору в місті. Не зменшуючи важливості та актуальності даних досліджень, спробуємо і ми дослідити особливості процесу ревіталізації землекористувань у поствоєнний період, що і зумовило вибір теми дослідження, його мету та основні завдання.

Постановка завдання. Отже, метою дослідження є обґрунтування особливостей процесу ревіталізації землекористувань у поствоєнний період.

Досягнення поставленої мети зумовила необхідність виконання наступних завдань:

- проаналізувати визначення терміну «ревіталізація», розкрити його етапи;
- дослідити, як нині здійснюється процес ревіталізації у зарубіжних країнах;
- передбачити здійснення необхідних кроків, що є важливими під час ревіталізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вважається, що поняття «ревіталізація» бере свій початок з середини XIX століття та передбачає відновлення занедбаних промислових споруд та просторів шляхом їх реорганізації. Ідея і визначення ревіталізації виникла у США у 1956 році, коли антрополог А.Ф. Кларк Уоллес запропонував термін «рух відродження», що за його словами передбачало «зусилля членів суспільства побудувати більш задовільну культуру шляхом внутрішнього відродження» [11]. Нині термін «ревіталізація» (від лат. *re* – відновлення та *vita* – життя та англ. *Revitalization* – повернення до життя) трактується як поняття, що передбачає процеси відновлення, оживлення, відтворення.

На сьогоднішній день вже є цілком сформованими етапи процесу ревіталізації [8, с. 52], що передбачають безпосередню підготовку до процесу ревіталізації об'єкту, його інвентаризацію, що має на увазі складання кошторису та складання безпосередньо стратегії розвитку об'єкта,

проведення аналізу об'єкта, що ревіталізується, практичну реалізацію проєкту, що передбачає заходи з реконструкції та/або відновлення об'єкта, оптимізація просування об'єкта, що містить у собі його просування на ринку нерухомості, а також фіксацію досвіду ревіталізації з метою подальшого вдосконалення.

В закордонних країнах, наприклад у Великій Британії, інтегровані програми ревіталізації з'явилися на початку 90-х років XX століття, де процес ревіталізації передбачає подолання явищ деградації із дотриманням принципу сталого розвитку [12]. Ревіталізація у цій країні діє за принципом «знизу вгору», за яким органи місцевого самоврядування передбачають довгострокову візію та стратегію на засадах партнерства у співпраці із місцевою громадою [13, с. 200].

У Франції політика ревіталізації передбачає комплекс системних дій, ініційованих урядом для відновлення міських територій та зменшення соціальної нерівності між її мешканцями [14]. При цьому процес ревіталізації в даній країні не тільки фізичне оновлення міст та поліпшення житлового господарства, а і соціально-економічний розвиток zdeградованих територій.

Що стосується ревіталізації промислових об'єктів закордоном, то, наприклад, у Мадриді (Іспанія) реконструйована будівля колишньої електростанції під виставковий та громадський центр [15, с. 79].

У Польщі у місті Лодзь одним із успішних прикладів ревіталізації є колишня мануфактурна фабрика “Manufactura”, яка стала одним з найуспішніших проєктів по відновленню виробничих об'єктів [16].

У м. Нью-Йорк (США) на місці колишньої залізничної естакади, що об'єднувала між собою індустріальні райони, створили Хай-Лайн парк [17], який нині є надземним парком, місцем для відпочинку, а також майданчиком для мистецтва та платформ для сучасних виставок скульптур.

У Німеччині ревіталізовано старий видобувний регіон Нижньої Лужиці під функції туризму [18].

В Австрії один із проєктів ревіталізації австрійського офісу Delta-Tabakfabrik Kinz трансформувався в універсальну фабрику майбутнього, фабрику мистецтва та досліджень, науки та креативних індустрій [19, с. 191–192]. Нині даний об'єкт виступає драйвером та рушійною силою оновлення технологій та виробництва.

Тож, як бачимо, ревіталізація на сьогодні є не тільки тим елементом, який дозволяє відродити старі об'єкти тощо, а й є важливою складовою ефективного розвитку територій та інструментом управління нерухомістю, що передбачає досягнення в кінцевому підсумку привабливості для інвестицій.

Зазначимо, що в Україні на рівні областей має бути розроблена стратегія ревіталізації землеко-

ристувань та порушених територій, яка була б побудована у співпраці із громадою. В ній має бути передбачені обсяги державної підтримки, джерела фінансування, прописана участь суб'єктів господарювання в її реалізації. Крім того, у цій стратегії має міститись інформація щодо способів виконання відповідних процесів, можливі варіанти партнерства громади, бізнесу та держави.

Поряд зі стратегією ревіталізації землекористувань має бути розроблена програма ревіталізації, яка має містити у собі середньостроковий план досягнення запланованих результатів для суб'єктів господарювання на землі. Вона має містити у собі відповідні інструменти регулювання намічених завдань, що мають бути виконані під час ревіталізації.

Вагомою складовою під час розробки і виконання стратегії та плану ревіталізації має бути забезпечення виконання таких почергових кроків:

- вживання контрактивних невідкладних заходів для подолання негативних явищ у районах, де є це можливим;
- необхідність закріплення у законодавчих актах та рекомендаційних документах поняття ревіталізації, а також узгодження особливостей права власності на об'єкти ревіталізації;
- забезпечення наявності необхідного капіталу, можливо за рахунок закордонних інвесторів тощо, який буде задіяний у ревіталізаційних процесах;
- активізація соціально-економічних показників на землекористуваннях, що зазнали деструктивного впливу, поетапна ліквідація негативних наслідків на порушених територіях;

– збільшення можливостей для чи то створення нового, чи коригування існуючих бізнес процесів, поетапне налагодження виробництва у районах, що зазнали негативного впливу внаслідок війни;

– передбачення можливості перетворення зруйнованих чи занедбаних територій у місця для втілення різноманітних проектів або проведення широкого спектру заходів;

– підвищення рівня конкурентоспроможності відповідного землекористування, забезпечення комфортності життя його мешканців, підвищення туристичної привабливості територій.

Зазначені почергові кроки викладені на рис 1:

Враховуючи, що ревіталізація є достатньо ефективним інструментом управління нерухомістю, можливо доцільним є перетворення чи то занедбаних приміщень, чи то виробничих зон в такі виробничі зони, де розвиватиметься споживчий ринок та сфера послуг. В свою чергу це забезпечить жителів відповідних землеволодінь та землекористувань у різноманітних товарах і послугах.

Так як під час ревіталізації трансформації споруд та об'єктів відбувається їх трансформація у нові локації, це гарантуватиме привабливість їх як і для місцевих мешканців, так і для туристів. В свою чергу це підвищить імідж певних територій, привертатиме увагу інвесторів.

В районах, де наразі є це можливим, під час ревіталізації важлива роль належить збереженню регіональної ідентичності, що поєднує в собі відчуття спільності території, підпорядкування загальномісцевим та регіональним інтересам.

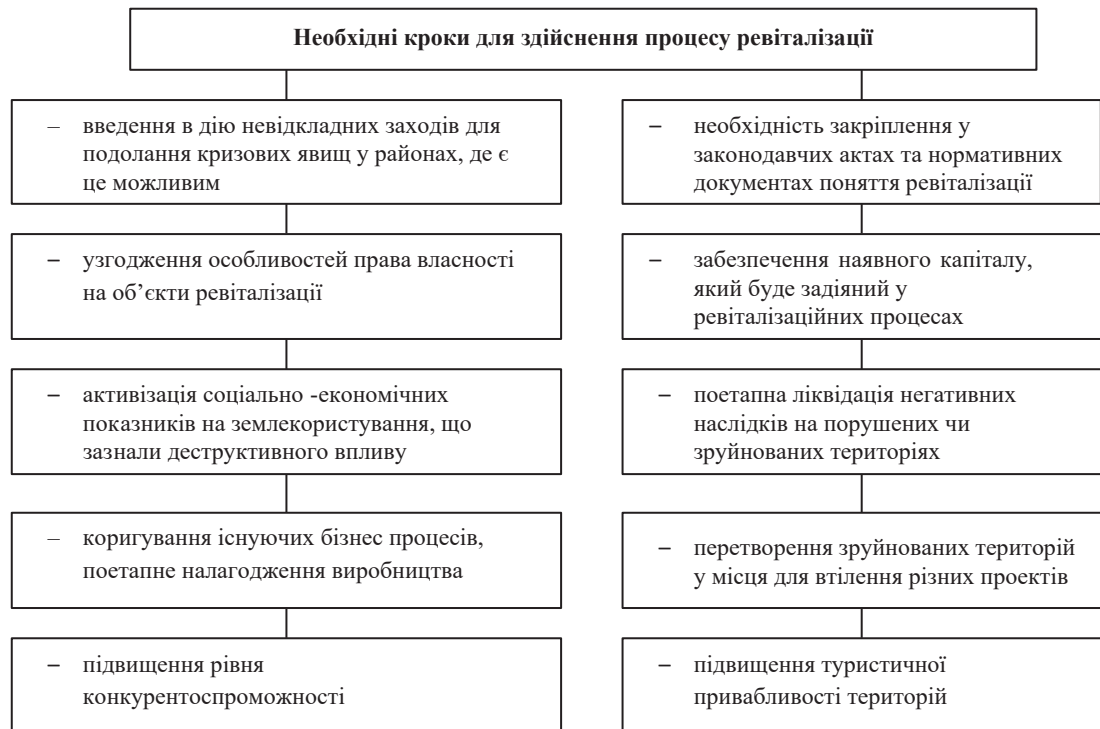

Рис. 1. Необхідні кроки здійснення ревіталізації у поствоєнний період

Джерело: складено автором

Тож, як бачимо, за умови поетапного виконання намічених кроків забезпечуватиметься не лише поетапне відновлення зруйнованих та деградованих територій, а й підвищуватиметься конкурентоспроможність землекористувачів як на місцевому, так і регіональному рівні.

Висновки. Проведення аналізу щодо вивчення особливостей ревіталізації у поствоєнний час дозволяє зробити такі висновки:

– термін «ревіталізація» бере свій початок з середини XIX століття та передбачає відновлення занедбаних промислових споруд та просторів шляхом їх реорганізації;

– основними етапами процесу ревіталізації є підготовка до процесу ревіталізації об'єкту, його інвентаризація, проведення аналізу об'єкта, що ревіталізується, практична реалізація проекту, оптимізація просування об'єкта, фіксація досвіду ревіталізації з метою подальшого вдосконалення;

– закордонний досвід ревіталізації свідчить, що у Великій Британії, інтегровані програми ревіталізації передбачають подолання явищ деградації із дотриманням принципу сталого розвитку. У Франції політика ревіталізації спрямована на відновлення міських територій та соціально-економічний розвиток zdegradovanih територій. В Іспанії та Польщі реконструюються будівлі для задоволення потреб громадськості. В США деякі об'єкти ревіталізовано під сучасні платформи мистецтва та громадськості, у Німеччині під функції туризму. В Австрії завдяки ревіталізації оновлено технології та виробництво;

– особливостями процесу ревіталізації у поствоєнний період є досягнення таких почергових кроків як, вжиття невідкладних заходів, що сприяють подоланню кризових явищ у землекористуванні; закріплення у нормативно-правовій базі поняття ревіталізації; встановлення особливостей права власності на об'єкти ревіталізації; наявність капіталу, що використовуватиметься у ревіталізаційних процесах; покращення показників соціально-економічного землекористування, що зазнали деструктивного впливу; ліквідація наслідків, що спричинені війною; коригування бізнес процесів задля налагодження виробництва; перетворення територій, що зазнали деструктивного впливу у місця для втілення різних проектів; підвищення рівня конкурентоспроможності землекористувачів, туристична привабливість територій.

Перспективи подальших досліджень мають бути зосереджені на обґрунтуванні драйверів економічного зростання у поствоєнний період.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. У ході бойових дій пошкоджено понад 8% житлового фонду України – у KSE оцінили збитки. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/06/27/novyna/ekonomika/hodi-bojovux-dij-poshkozhenno-8-zhytlovoho-fondu-ukrayiny-kse-ocinyly-zbytku> (дата звернення: 12.01.2025)

2. Боярчук Т. Росія завдала збитків інфраструктурі України на майже 155 мільярдів доларів. URL: https://lb.ua/society/2024/02/12/598044_rosiya_zavdala_zbitkiv.html (дата звернення: 12.01.2025)

3. Бойко Л.О. Бойко В.О. Сучасний стан агробізнесу в Україні та його ревіталізація у післявоєнний період. Оцінка нерухомості на базі регресійних моделей. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. Вип. 16. С. 55–61. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/359/339> (дата звернення: 12.01.2025).

4. Будзяк О.С. Деградація та заходи ревіталізації земель України. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2014. № 1–2. С. 57–64. URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Zemleustriy/article/viewFile/6600/6459> (дата звернення: 14.01.2025).

5. Бондар Т., Якінський М. Можливості ревіталізації промислових територій міст на прикладі вулиці замкової у місті Львові. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Архітектура». 2023. № 2 (10). С. 11. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/oct/31601/1.pdf> (дата звернення: 14.01.2025).

6. Дмитренко А.Ю., Кузьменко Т.Ю. Ревіталізація промислових територій та об'єктів у великих містах України. Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. зб. 2020. № 72. С. 70–78. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/7066/1/%d0%94%d0%bc%d0%b8%d1%82%d1%80%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%90.%20%d0%ae.%2c%20%d0%9a%d1%83%d0%b7%d1%8c%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%a2.%20%d0%ae.pdf> (дата звернення: 14.01.2025).

7. Сич О.А. Ревіталізація як складова стратегії розвитку міста. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2020. Вип. 99. С. 66–73. URL: https://www.researchgate.net/publication/351515128_REVITALIZACIA_AK_SKLADOVA_STRATEGII_ROZVITKU_MISTA (дата звернення: 14.01.2025).

8. Бессонова А.В., Безугла Л.С., Белобородова М.В. Міжнародний досвід ревіталізації промислових об'єктів: можливості для України. *Scientific journal "Development service industry management"*. 2024. № 2. С. 49–55. URL: <https://dsim.khmn.edu.ua/index.php/dsim/article/view/126/123> (дата звернення: 14.01.2025).

9. Яценко М.І., Ковальський В.П. Принципи ревіталізації постпромислових територій. *Матеріали ІІІІ науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ*, Вінниця, 20-22 березня 2024 р. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/42287/20678.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (дата звернення: 14.01.2025).

10. Ковальський В.П., Абрамович В.С. Принципи якісної ревіталізації громадських просторів. *Сучасні тех-нології, матеріали і конструкції в будівництві*. 2021. Том 31. № 2. С. 54–59. URL: <https://stmkvb.vntu.edu.ua/index.php/stmkvb/article/view/729/681> (дата звернення: 14.01.2025).

11. Wallace A.C. Revitalization Movements. *American Anthropologist*. 1956. № 58. Р. 264–281. DOI: <https://doi.org/10.1525/aa.1956.58.2.02a00040> (дата звернення: 14.01.2025).

12. Guzik R., Domański B. *Możliwości wykorzystania doświadczeń zagranicznych w zakresie rewitalizacji*

miast w Polsce. *Założenia polityki rewitalizacji w Polsce*. 2010. № 21–30, с. 45.

13. Горблюк С.А. Становлення політики ревіталізації міст у Великій Британії та Франції. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2020. № 4(10). с. 196–207. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/expert/article/view/1772/2201> (дата звернення: 15.01.2025).

14. Skalski K. Rewitalizacja we Francji: zarządzanie przekształceniami obszarów kryzysowych w miastach. Instytut Rozwoju Miast, 2009. Kraków. URL: <https://integro.gig.eu/3433300292848/skalski-krzysztof/rewitalizacja-miast-polskich-tom-2-rewitalizacja-we-francji-zarzadzanie-przekształceniami-obszarow?bibFilter=343> (дата звернення: 15.01.2025).

15. Броневицький А.П., Гречко Н.В. Прогнозування параметрів ефективності будівельних процесів ревіталізації промислових будівель. *Науковий вісник будівництва*. 2015. Вип. 4 (82). С. 76-81.

16. Куртак А.І., Ковальський В.П. Ревіталізація заводу тракторних агрегатів у м. Вінниця. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua> (дата звернення: 15.01.2025).

17. Ревіталізація промзон та публічних просторів: український досвід. URL: <https://euprostir.org.ua/practices/144084> (дата звернення: 15.01.2025).

18. Громаченко К.Ю., Яковишина М.С., Вітрук Н.О. Міжнародний досвід рекреаційного використання порушених земель. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сільськогосподарські науки*. 2022. № 2 (98). С. 55–69. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/24117/1/Vs220225.pdf> (дата звернення: 15.01.2025).

19. П'ятка Н.С., Лужанська Т.Ю., Ільтьо Г.Ф. Ревіталізація міських просторів у прикладних дослідженнях. *Вісник національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економічні науки»*. 2023. Випуск 2(102). С. 187–199. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/27731/1/Ve10216.pdf> (дата звернення: 15.01.2025)

REFERENCES:

1. U hody boyovih diy poshkodgeno ponad 8% gitlovogo fondu Ukrainy – u KSE ocinyly zbytky [During the hostilities, more than 8% of the housing stock of Ukraine was damaged – KSE estimated the damages]. Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2023/06/27/novyna/ekonomika/hodi-bojovux-dij-poshkodzheno-8-zhytlovoho-fondu-ukrainy-kse-ocinyly-zbytky> (accessed January 12, 2025).

2. Boyarchuk T. Rosia zavdala zbitkiv infrastruktury Ukrainy na maye 155 miliardiv dolariv [Russia caused almost 155 billion dollars worth of damage to Ukraine's infrastructure]. Available at: https://lb.ua/society/2024/02/12/598044_rosiya_zavdala_zbitkiv.html (accessed January 12, 2025)

3. Boyko L.O., Boyko V.O. (2023). Suchasny stan agrobiznesy v Ukrainy ta yogo revitalizaciya u pislyavoenny period. Ocinka neruhomosti na bazy regre-syunih modeley [The current state of agribusiness in Ukraine and its revitalization in the post-war period. Real estate valuation based on regression models]. *Tavrsky naukovy visnyk. Seria Ekonomika – Taurian Scientific Herald. Series: Economy*, vol. 16, pp. 55–61. Available at: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/>

journal/article/view/359/339 (accessed January 12, 2025).

4. Budzyak O.S. (2014). Degradaciya ta zahody revitalizacyy zemel Ukrainy. [Degradation and revitalization measures of lands of Ukraine]. *Zemleustry, kadastr I monitoring zemel – Land management, cadastre and land monitoring*, vol. 1–2, pp. 57–64. Available at: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Zemleustriy/article/viewFile/6600/6459> (accessed January 14, 2025).

5. Bondar T., Yakinskiy M. (2023). Moglivosty revitalizacyy promyslovih terutory na ptyklady vulycy zamkovoy u misty Lvovi [Possibilities of revitalization of industrial areas of cities on the example of Zamkova street in the city of Lviv]. *Visnyk Nacionalnogo universitetu "Lvivska politehnika". Seria "Arhitektura" – Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Series: "Architecture"*, vol. 2 (10), p. 11. Available at: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/oct/31601/1.pdf> (accessed January 14, 2025).

6. Dmitrenko A.U., Kuzmenko T.U. (2020). Revitalizaciya promyslovyh territory ta odektiv u velykyh mistah Ukrainy [Revitalization of industrial areas and facilities in large cities of Ukraine]. *Mistobuduvannya ta teritorialne planuvannya: nauk-tehn. zbirnyk. – Urban planning and territorial planning: science and technology. coll.*, vol 72, pp. 70–78. Available at: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/7066/1/%d0%94%d0%bc%d0%b8%d1%82%d1%80%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%90.%20%d0%ae.%2c%20%d0%9a%d1%83%d0%b7%d1%8c%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%a2.%20%d0%ae..pdf> (accessed January 14, 2025).

7. Sych O.A. (2020). Revitalizaciya yak skladova strategii rozvitku mista [Revitalization as a component of the city's development strategy]. *Visnyk Harkivskogo nacionalnogo universitetu imeny V.N. Karasina. Seria "Ekonomichna" – Bulletin of Kharkiv National University named after V.N. Karazin. "Economic" series*, vol. 99, pp. 66–73. Available at: https://www.researchgate.net/publication/351515128_REVITALIZACIA_AK_SKLADOVA_STRATEGII_ROZVITKU_MISTA (accessed January 14, 2025).

8. Bezsonova A.V., Bezugla L.S., Beloborodova M.V. (2024). Mignarodny dosvid revitalizacyy promyslovyh obektiv: moglyvosty dlya Ukrainy [International experience of revitalization of industrial facilities: opportunities for Ukraine]. *Scientific journal "Development service industry management" Scientific journal "Development service industry management"*, vol. 2, pp. 49–55. Available at: <https://dsim.khmnu.edu.ua/index.php/dsim/article/view/126/123> (accessed January 14, 2025)

9. Yacenko M.I., Kovalsky V.P. (2024). Pryncipy revitalizacyy postpromyslovuh terytory [Principles of revitalization of post-industrial areas]. *LIII nauko-vo-tehnychna konferenciya pidrozdiliv VNTU*. (Vinnicya, March 22nd-23rd, 2024). BNTU, Vinnicya. Available at: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/42287/20678.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (accessed January 14, 2025)

10. Kovalsky V.P., Abramovich V.S. (2021). Pryncipy yakisnoy revitalizaciyi gromadskih prostariv [Principles of quality revitalization of public spaces]. *Suchasny tehnologiy, materialy I konstrukciy v budivnyctvy – Modern technologies, materials and structures in construction*, tom 31, vol. 2, pp. 54–59. Available at: <https://stmkvb.vntu.edu.ua/>

index.php/stmkvb/article/view/729/681 (accessed January 14, 2025)

11. Wallace A.C. (1956). Revitalization Movements. [Revitalization Movements]. *American Anthropologist – American Anthropologist*, vol. 58, pp. 264–281. DOI: <https://doi.org/10.1525/aa.1956.58.2.02a00040> (accessed January 14, 2025)

12. Guzik R., & Domański B. (2010). Możliwości wykorzystania doświadczeń zagranicznych w zakresie rewitalizacji miast w Polsce. [Possibilities of using foreign experience in the field of urban revitalization in Poland]. *Założenia polityki rewitalizacji w Polsce – Assumptions of revitalization policy in Poland*, vol. 21–30, p. 45.

13. Gorbluk S.A. (2020). Stanovlennya polityky revitalizatsiyi mist u Velykyi Brytanyy ta Francyy [Development of urban revitalization policy in Great Britain and France]. *Ekspert: paradygmy urydechnykh nauk i derzhavnogo upravlinnya. – Expert: paradigms of legal sciences and public administration*, vol. 4(10), pp. 196–207. Available at: <https://journals.maup.com.ua/index.php/expert/article/view/1772/2201> (accessed January 15, 2025).

14. Skalski K. (2009). Rewitalizacja we Francji: zarządzanie przekształceniami obszarów kryzysowych w miastach. [Rewitalizacja we Francji: zarządzanie przekształceniami obszarów kryzysowych w miastach]. Instytut Rozwoju Miast, Kraków. Available at: <https://integro.gig.eu/3433300292848/skalski-krzysztof/rewitalizacja-miast-polskich-tom-2-rewitalizacja-we-francji-zarzadzanie-przekształceniami-obszarow?bibFilter=343> (accessed January 15, 2025).

15. Bronevicky A.P., Grechko N.V. (2015). Prognozuvannya parametriv efektyvnosti budivelnih procesiv rev-

italizatsiyi promislovykh budivel. [Forecasting parameters of efficiency of construction processes of revitalization of industrial buildings]. *Naukovy visnyk budivnytva. – Scientific bulletin of construction*, vol. 4 (82), pp. 76–81.

16. Kurtak A.I., Kovalsky V.P. (2024). Revitalizatsiya zavodu traktornykh agregativ u m. Vinnycya. [Revitalization of the factory of tractor units in Vinnytsia]. Available at: <https://conferences.vntu.edu.ua> (accessed January 15, 2025).

17. Kaluk P. (2019). Revitalizatsiya promzon ta publichnykh: ukrainsky dosvid. [Revitalization of industrial zones and public spaces: Ukrainian experience]. Available at: <https://euprostir.org.ua/practices/144084> (accessed January 15, 2025).

18. Gromachenko K.O., Yakovishina M.S., Vitruk N.ZO. (2022). Mignarodny dosvid rekreacyynogo vikorystannya porushnykh zemel. [International experience of recreational use of disturbed lands]. *Visnyk nacionalnogo universitetu vodnogo gospodarstva ta prirodokorystuvannya. Seria Silskogospodarsky nauky – Bulletin of the National University of Water Management and Nature Management. Agricultural sciences*, vol. 2 (98), pp. 55–69. Available at: <https://ep3.nuwm.edu.ua/24117/1/Vs220225.pdf> (accessed January 15, 2025).

19. Pyakka N.S., Lujanska T.U., Iltyo G.A. (2023). Revitalizatsiya miskiyh prostoriv u ptikladnykh doslidzhenniyah. [Revitalization of urban spaces in applied research]. *Visnyk nacionalnogo universitetu vodnogo gospodarstva ta pryrodokorystuvannya. Seria “Ekonomichni nauki”*, vol. 2 (102), pp. 187–199. Available at: <https://ep3.nuwm.edu.ua/27731/1/Ve10216.pdf> (accessed January 15, 2025)